

délmagyarországi képviselője

**Az olcsó olaj a drága
A jó olaj az olcsó!**

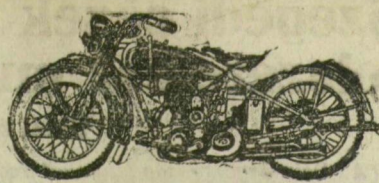
Motorosok kedvencei

(márkában a garancia)

Markovics mérnök

autó műszaki vállalata

**Szeged, Tisza Lajos körút 44. szám.
Telefon 20-20.**

Harley-Davidson

A.J.S

**New-Imperial
motorkerékpárok.**

Szeged halála és feltámadása

Irja: dr. Szabó László

XXXI.

Akik nem menekültek el

Szeged hetvenezer lakosából körülbelül hat-ezer a városban maradt. Ezek a magasabban fekvő szilárd épületekben, a Tisza magas partján és a vasuti állomáson húzták meg magukat. A szegedi ember a régi világban nagyon nehezen hagyta el a szülőföldjét. Rókusson egy ház tizenkét lakója egy tapodtat sem akart menekülni: mikor megjött a víz, az előre elkészített lápra álltak és ott maradtak, míg a víz el nem ment. A néhány négyszögöl nagyságú lápon még főztek is, az asszonyok mostak, az emberek pipáztak és vigyáztak gyerekekre, hogy bele ne essenek a vízbe. Csak az a csodálatos, hogy meg nem vette őket az Isten hidegeje.

Igen sok volt a menekült a várfalakon s a vártól északra húzódó Tisza-parton, egészen a Kátay Ferdinánd házáig. Itt már az első napon bódékat hevenyésztek s amennyire lehetett, családiasan rendezkedtek be bennük. Aki edényeit is megmentette, az még főzött is a bódében. Igen kedvelt hely volt ez akkor és csakhamar annyi bódé épült fel, hogy alig lehetett köztük járni. Miután olyan sok ember volt együtt, mint a vásárban (s az egész kép nagyon hasonlított is a vásárhoz), természetesen csakhamar megindult a cserebere, — tarhonyát adtak tojásért, burgonyát egy kis zsirért, stb. Sőt készpénz-üzleteket is bonyolítottak le, annyira érvényesült a szegedi nép ősi kereskedési szelleme. A közlekedés biztosítása érdekében már két nap múlva át kellett telepíteni a Tisza-partiak egy részét Ujszegedre, hol szintén deszkabódékban húzódtak meg. Az élet ott ugyanolyan volt, mint a Tisza jobb partján, — de valamiképp mégis jobb volt, mert Ujszegeden esténként máglyákat raktak s azokat körülülték a melegekkel, — továbbá a könyöradományok is könnyebben elérkeztek Ujszegedre, mint a Tisza másik partjára. A városi oldalon persze felsővárosiak hemzsegték s azok büszke népek voltak, nem fogadták el az adományt mindaddig, míg valahogyan tudtak gondoskodni magukról.

Azok, akik Ujszegedre mentek, Makó városától kapták a legelső segítséget. Makó polgármestere, Pozsonyi Ferenc rettenetes energiájú és igen goromba beszédű, de okos és jószívú ember volt. Gergely-napján reggel négy órakor kapta a sürgőnyt Szeged pusztulásáról. Cselédeivel azonnal összehívatta a város hajduit és hivatalszolgáit, általában mindazokat, akik egyenruhát viseltek és kiment velük a piacra, azt a polgármester minden tárgyalás mellőzéseével rekvirálta. Az elvesztett élelmiszerért mindenki kapott egy cédulát, melyet a délelőtti folyamán beválthatott a városházán. Reggel kilenc órakor az ujszegedi hídfőnél Bánfy Gyula vezetése alatt már ott volt az első három kocsis élelmiszer, mint Makó város adománya.

Az igazi bajt nem is az éhség okozta, hanem az időjárás. Az emberek, de még a nők és gyermekek is igen fogyatékos öltözetben menekültek a Tisza-partra; nem jutott eszükbe, hogy jó melegen felöltözzenek, sőt sokan annyira a fejüket vesztették, hogy a leghasznátalanabb tárgyakat mentették meg: a madárkalickát, a seprőt, a személtápat, vagy a sodrófát. Esős, szeles, hűvös idő volt, — egészen március 24-ikéig csaknem mindennap esett vagy az eső, vagy a hó. Tiszta szerencse, hogy valami járványos betegség nem tört ki.

Az osztrák államvasut töltése a Back-malomtól az állomásig szintén tele volt olyan emberekkel, akik Szeged földjéről nem akartak megválni. Szinte külön községi élet fejlődött ki itt a töltésen; az üres vagonokba egyszerűen beköltöztek az emberek. Az alsóvárosi barátok is lefoglaltak egy vasuti teherkocsit és berendezték plebánia-hivatalnak: itt gyóntatták az embereket, innen lehetett őket beteghez hívni, ide hozták az ujszülötteket, hogy kereszteljék meg őket s rendes anyakönyvet is vezettek a vasuti kocsiban.

Néhány száz ember a tanyákra és a homoki szőlőkre ment ki, mert tudták, hogy azoknak a fekvése jóval magasabb, mint a városé. Persze, a víz utánuk ment egészen Szatymazig, melyet csak dereglyével, vagy hajóval lehetett megközelíteni. Érdekes, hogy már a katasztrófa első napján is elég élénk volt a forgalom a város és a tanyavilág között: reggel nyolctól kezdve már rendes csónak-közlekedés volt a városba, vagy a városból ki a tanyára, — elég jól lehetett jönni-menni, ha volt pénze az embernek. A *Szegedi Híradó* feljegyezte egy felsőtanyai polgár fohászkodását, melyet valahol a Rákok-kertje körül figyeltek meg az utitársai:

— Istenem, hogy ezt is mög köllöt érnöm! Lélőkvesztőn mönyünk a városba! Máskó ezön a hejjon a Deres mög a Fakó csak úgy rugta a portl...

A magisztrátus legfőbb emberei szintén a városban maradtak, — nem szaladtak szanaszét a világba.

A főispán az osztrák államvasut állomására költözött, a polgármester és a főkapitány pedig az »Ágenciára«, a Duna Gözhajós Társaság ügynökségének épületébe a hajóhid mellé. Lázár György március 12-én reggel járt a főkapitánynál és Taschlerről a következő szép megemlékezést hagyta hátra: »Ott találtam a roskatag férfiut, a roncsolt, kimerült testben az óriási lelkielő mindedig fentartotta a komoly hivatali tevékenységhez szükséges fizikai erőt.« Taschler azonban még aznap »letört« és helyettesítéséről kellett gondoskodni; a polgármester felkérte Szuha Ágost, aki azután utóda lett Taschlernek a főkapitányi hivatalban, Pillich Kálmán ügyvéddel együtt átvette a rendőrség vezetését.

Novák József tiszti főügyészt is megszánta valaki a városházán (melynek kapuja háromnegyed részben vízben állott és a csónak csak úgy mehetett be az udvarra, ha mindenki lefeküdt a csónakban) és átszállította Ujszegedre, hol nyomban meg is kezdte tevékenységét és rendet teremtett a barak-táborban.

Igen nagy segítségére volt a városi hatóságnak Tallián Béla főszolgabíró (a későbbi miniszter), aki éjt-napot eggyéteve gondozta a Torontálba menekült szegedieket s a legpontosabb nyilvántartást készítette róluk.

Nagyon élénk volt az élet a Dercsényi-házban (akkor már Zsótér-házban) a városháza mellett. Az óriási épületben mintegy három-ezer ember szorongott. Ennyi ember között rendet tartani és mindenkit élelmezni nem kis feladat volt akkor, amikor a földszinten két méter magas víz volt. A házban a parancsnokságot Eisenstaedter Lukács vette át, aki ott lakott az első emeleten. Eisenstaedter alkotmányos köztársaságot csinált a Zsótér-ház menekültjeiből: a lakásokat csoportokra osztotta fel, minden csoport kis-bíróát választott és reggelenkint Eisenstaedter a kis-bíróknak adta ki a napiparancsot. A rend kifogástalan volt, — bár az összeírásokról kiderült, hogy nyolcvan rovtomult ember is volt a társaságban. A városházáról naponként csónakot hozták át a kenyeret, szalonnát, babot, burgonyát, tarhonyát; tüzelő volt elég és így főzni is lehetett. Rendzavarás még akkor sem történt, amikor telten értek egy embert, aki fel akarta gyújtani a házat; mikor az égő kanócot el vették tőle, azt mondta, hogy csak pipára akart gyújtani, — pipája azonban nem volt a gonosz embernek. Két nap és három éjjel maradtak a menekültek a Zsótér-házban, ahol ez alatt két gyermek meghalt. A harmadik napon csónakokon elszállították a menekülteket, hogy Uj-Szegedre mehessenek; a szállítást is Eisenstaedter intézte, zugulódás nélkül várt mindenki a sorsára.

Szomorodott szívvel jelentjük, hogy
kedves rokonunk

Klein Ignác

nyugdíjas vasuti tisztviselő

életének 68. évében hirtelen meghalt.

Temetése e hó 17-én, szerdán délután 2 órakor az izraelita temető cinterméből fog megtartatni.

A gyászoló rokonság:

Reich Manóné, Kolos Ernő, Sternhelm Bernátné, Kolos Aladár, Gausz Józsefné unokahugal és öccsei.	Beregi Bertalané nővére őzv. Klein Sámuelné őzv. Kolos Hermanné sógornői.
---	---

G.F.B. a tökéletes Bembergselyem harisnya lerakat Pollák Testvéreknel